

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărti

Émile Zola

THÉRÈSE RAQUIN

Traducere de **Florica-Eugenia Condurachi**

Editura ORIZONTURI

1

La capătul străzii Guénégaud, când vii dinspre cheiuri, se află pasajul Pont-Neuf, un fel de corridor îngust și întunecat care leagă strada Mazarine de strada Seine. Pasajul are treizeci de pași lungime și cel mult doi lățime; este pavat cu lespezi îngălbenite, tocite, din care se ridică mereu o umezeală acră; geamlâcul care îl acoperă, tăiat în unghi drept, este negru de murdărie.

În zilele frumoase de vară, când soarele arzător încinge străzile, o lumină spălăcită și săracăcioasă pătrunde prin geamurile murdare și se strecoară în pasaj. În zilele urâte de iarnă, în diminetile cețoase, geamurile aruncă pe lespezi doar întunecime de noapte, o noapte întinată și mărșavă.

La stânga se însiruie, ca niște scorburi, câteva dughene ponosite, scunde, strivite, din care ies miasme reci de criptă. Aici stau anticari, negustori de jucării, legători de cărți, ale căror galantare cenușii de praf dorm nedeslușit în umbră. Vitrinele, făcute din ochiuri mici de geam, aruncă peste mărfuri stranii reflexe verzulii. Mai încolo, în spatele tarabelor, prăvăliile înțesate

Respect pentru oameni și cărti

de întuneric sunt tot atâtea hrube înlăuntrul cărora se mișcă niște forme bizare.

La dreapta, pe toată lungimea pasajului, se întinde un zid pe care anticarii din față l-au căptușit cu niște dulapuri înguste; obiecte fără nume, mărfuri uitate acolo de douăzeci de ani stau rânduite de-a lungul scândurilor subțiri vopsite cu o îngrozitoare culoare maronie. O vânzătoare de bijuterii false și-a deschis prăvălie într-unul din dulapuri; acolo vinde inele de cincisprezece bani, delicat aşezate pe un pat de catifea albastră, pe fundul unei cutii de acajú.

Deasupra geamlâcului, zidul se urcă, negru, ten-
cuit grosolan, acoperit parcă de lepră și burdușit de cicatrice.

Pasajul Pont-Neuf nu este un loc de plimbare. Pe aici se trece ca să se evite un înconjur, ca să se câștige câteva minute. Este străbătut de un public format din oameni grăbiți, având unica grija de a merge repe-
de și drept înainte. Poți vedea ucenici în șorțuri, meșteri ducându-și lucrul terminat, bărbați și femei ținând pachete la subraț; mai pot fi văzuți bătrâni târându-se în apusul posac ce cade din geamuri, și cârduri de copilași care vin aici, după ce ies de la școală, să facă gălăgie alergând, lovind lespezile cu saboții. Cât e ziua de mare se aude un zgomot sec și grăbit de pași răsunând pe pietre cu o irregularitate iritantă; nimeni nu scoate o vorbă, nimeni nu stă pe loc; fiecare aleargă la treburile sale, cu capul plecat, fără să arunce măcar o privire spre prăvălii. Negustorii se uită cu un aer plin de neliniște la trecătorii care, ca prin minune, se opresc dinaintea tarabelor.

Respect pentru oameni și cărti

Seara, pasajul este luminat de trei lămpi cu gaz, închise în felinare greoai și pătrate. Aceste lămpi cu gaz, atârnate de geamlâcul peste care aruncă pete de lumină crudă, răspândesc în jurul lor niște cercuri de lumină palidă care tremură și uneori parcă dispar. Pasajul capătă într-adevăr aspectul sinistru de loc unde îți poți frânge gâtul: umbre mari se alungesc pe lespezi, văluri de umezeală vin dinspre stradă; ai zice că-i o galerie subterană vag luminată de trei opașe funerare. Negustorii se mulțumesc să-și lumineze vitrinele cu firavele raze pe care le aruncă în ele lămpile cu gaz; în dugheană aprind numai câte o lampă cu abajur, pe care o aşază pe un colț al teighelei, și trecătorii pot desluși atunci ceea ce se află în fundul acestor hrubă unde sălășluieste noaptea în timpul zilei. În sirul cernit al vitrinelor strălucesc geamurile unui legător de cărți; două lămpi de șist străpung umbrele cu două flăcări galbene. Și, de cealaltă parte, o lumânare, înfiptă în mijlocul unei sticle de lampă, aruncă steluțe de lumină în șandramaua cu bijuterii false. Negustoreasa moțăie în fundul dulapului, cu mâinile ascunse sub şal.

Cu câțiva ani în urmă, în fața acestei negustorese se afla o prăvălie din a cărei lemnărie, de un verde-închis, umezeala picura prin toate crăpăturile. Pe firma, făcută dintr-o scândură îngustă și lungă era scris, cu litere negre, cuvântul Mercerie, și pe unul din geamurile ușii, un nume de femeie: Thérèse Raquin, cu litere roșii. La dreapta și la stânga se afundau niște vitrine adânci, tapetate cu hârtie albastră.

În timpul zilei privirea nu putea desluși decât galantul, învăluit într-o umbră molatică.

Pe o parte era ceva lenjerie: bonete de tul încrățit de doi sau trei franci bucata, manșete și gulere de muselină; apoi tricouri, ciorapi, șosete, bretele. Fiecare obiect, îngălbinit și ponosit, era jalnic agățat de un cârlig de sârmă. De sus până jos, vitrina era astfel plină de zdrențe spălăcite, care căpătau un aspect lugubru în întunecimea transparentă. Bonetele noi, de un alb mai strălucitor, păreau niște pete aprinse pe hârtia albastră cu care erau învelite rafturile. Și, agățate de-a lungul unei stinghii, șosetele colorate aduceau note sumbre în estomparea palidă și vagă a muselinei.

De cealaltă parte, într-o vitrină mai îngustă, erau așezate unele peste altele sculuri groase de lână, nasturi negri cusuți pe cartonașe albe; cutii de toate culorile și dimensiunile, rețele de mărgele de oțel întinse pe rotocoale tăiate din hârtie albăstrie, mânunchiuri de iglițe pentru împletit, modele de tapiserie, bobine de panglică, o îngrămădire de obiecte șterse și ofilite care fără îndoială dormeau acolo de cinci sau șase ani. În acest dulap ce putrezea de praf și umezeală toate nuanțele se decoloraseră devenind cenușii.

Spre prânz, în timpul verii, când soarele pârjolea piețele și străzile cu razele lui sălbatrice, în spatele bonetelor din cealaltă vitrină se deslușea un profil palid și grav de femeie Tânără. Acest profil abia se desprindea din întunecimea care domnea în prăvălie. De fruntea joasă și uscățivă atârna un nas lung, subțire; buzele

Respect pentru ciment și artă

Motanul vărgat își urma stăpânii torcând, frecându-și capul de fiecare bară a scării.

Sus, locuința se compunea din trei odăi. Scara dădea într-o sufragerie care era în același timp folosită și ca salon. La stânga, într-o firoză, era o sobă de faianță; în față se înălța un bufet; apoi niște scaune se înșirau de-a lungul peretilor, o masă rotundă, desfăcută, ocupa mijlocul încăperii, în fund. În spatele unui geamlăc, se afla o bucătărie întunecată. De o parte și de alta a sufrageriei era câte un dormitor.

Bătrâna, după ce își îmbrățișa fiul și nora, se retrăgea la ea în odaie. Motanul dormea pe un scaun din bucătărie. Soții intrau în camera lor. Această cameră avea o a doua ușă ce dădea pe o scară prin care se ieșea în pasaj trecând printr-un gang întunecos și îngust.

Soțul, scuturat veșnic de friguri, se așeza în pat. În timpul acesta Tânăra femeie deschidea fereastra ca să închidă obloanele. Rămânea aşa câteva minute, dinaintea zidului înalt, negru, tencuit grosolan, care se urcă și se întinde deasupra galeriei. Privirea ei rătăcea în neștișoare peste zidul acesta și, fără să scoată o vorbă, venea să se culce la rândul ei, într-o indiferență plină de dispreț.

2

Doamna Raquin avusesese o prăvălie de măruntișuri la Vernon. Timp de aproape douăzeci și cinci de ani trăise într-o dugheană mică din acest oraș. La câțiva ani după moartea soțului